

Regelink
Ecologie & Landschap

Mitigatieplan gewone dwergvleermuis en steenuil

Voorstondensestraat 14, Hall

In het kader van de Wet natuurbescherming

CONCEPT

In opdracht van: Jan Wüstenhoff

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	Mischa van der Hout
In opdracht van	Jan Wüstenhoff
Rapportnummer	RA19330-01
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	25 september 2019
Aantal pagina's	22
Collegiale toets	Marlien de Voogd
Wijze van citeren	Mischa van der Hout, 2019. Mitigatieplan gewone dwergvleermuis en steenuil Voorstondensestraat 14, Hall. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA19330-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.nl
www.regelink.nl

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
2.	Huidige situatie	6
2.1	Ligging plangebied	6
2.2	Beschermde soorten	7
2.2.1	Gewone dwergvleermuis	7
2.2.2	Steenuil	7
3.	Ingreep	8
3.1	Omschrijving ingreep	8
4.	Wettelijke bepalingen	9
4.1	Overtredingen Wet natuurbescherming	9
4.2	Voorwaarden voor een ontheffing	9
4.2.1	Alternatievenafweging	9
4.2.2	Wettelijk belang	10
4.2.3	Gunstige staat van instandhouding	11
5.	Mitigerende maatregelen	12
5.1	Alternatieve verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis	12
5.1.1	Permanente verblijfplaatsen	12
5.2	Alternatieve overige rustplaatsen steenuil	13
5.3	Aangepaste werkwijze sloop boerderij	14
5.3.1	Periode van ongeschikt maken	14
5.3.2	Werkwijze van ongeschikt maken	14
5.4	Periode van sloop	15
5.5	Overige maatregelen	15
6.	Bronnen	17
6.1	Soortgroepen	17
6.2	Methoden, databanken, wetgeving	17
6.3	Project gerelateerde bronnen	18
Bijlage 1. Wet natuurbescherming		19
Bijlage 2. Foto's vleermuiskasten		23

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van BugelHajema, namens dhr. J. Wüstenhoff, heeft Regelink Ecologie & Landschap in 2018 en 2019 een ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Voorstondensestraat 14 te Hall (Van der Hout, 2019). Aanleiding van dit onderzoek was het voornemen om de oude boerderij (woonhuis en stal) in het plangebied te slopen. Bij het genoemde onderzoek is een zomer- en paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in het plangebied aangetroffen. Daarnaast zijn in het plangebied meerdere 'overige rustplaatsen' van een steenuil (*Athene noctua*) gevonden en vormt het plangebied onderdeel van het leefgebied van een steenuil.

Deze diersoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. In het kader van de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) en het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming moeten bij de geplande ingrepen mitigerende maatregelen voor de aanwezige diersoorten worden getroffen. Dat zijn maatregelen die erop gericht zijn negatieve effecten op diersoorten zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten.

1.2 Doel

De voorliggende rapportage beschrijft de handelingen die moeten worden uitgevoerd om negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten. Het rapport beantwoordt de volgende vragen:

- In welke periode moet de ingreep worden uitgevoerd om negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de steenuil zoveel mogelijk te voorkomen?
- Welke aanpassingen in de werkwijze tijdens de ingreep kunnen negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de steenuil zoveel mogelijk voorkomen?
- Welke voorwaarden moeten aan de ingreep gesteld worden om de functionaliteit van het leefgebied voor de gewone dwergvleermuis en de steenuil te behouden?

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals weergegeven op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.nl/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Huidige situatie

2.1 Ligging plangebied

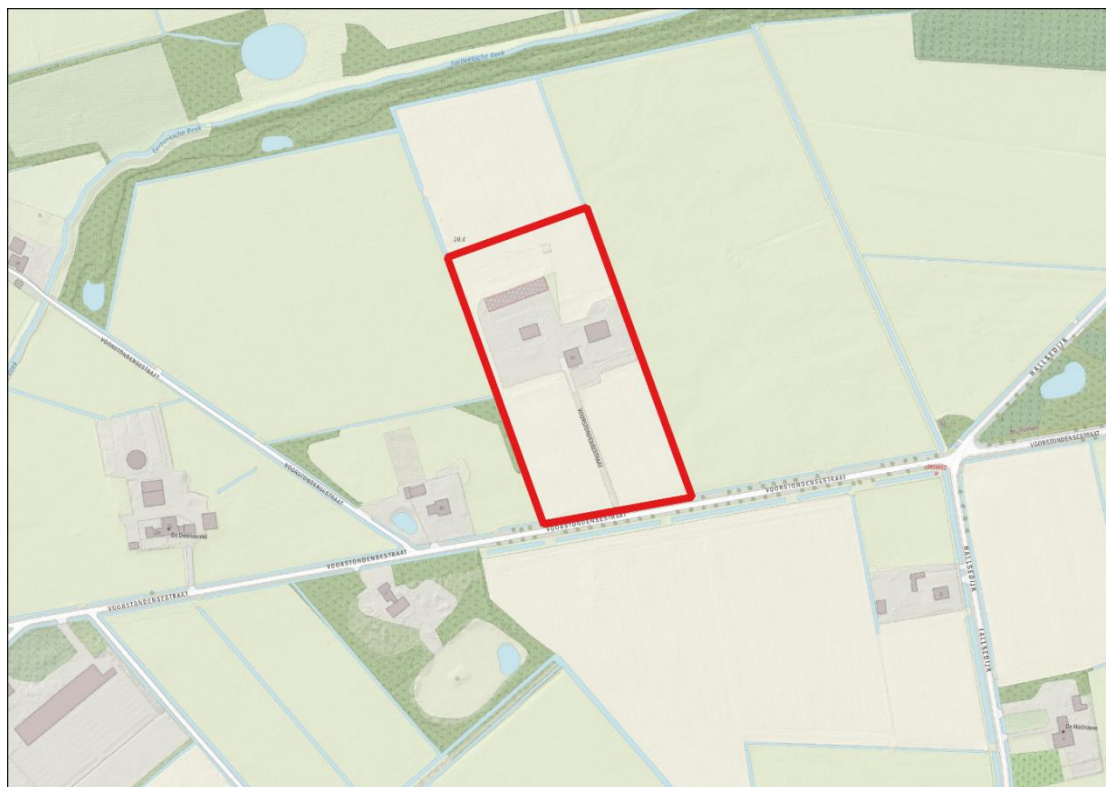
Het plangebied is gelegen aan de Voorstondensestraat 14 te Hall in de gemeente Brummen (provincie Gelderland). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Voorstondensestraat, aan de westzijde door het terrein van Voorstondensestraat 16 dat bestaat uit een maisakker in het noorden en een tuin in het zuiden. Aan de noord- en oostzijde wordt het plangebied begrensd door akkers.

Het plangebied bestaat uit een oude, vervallen woonboerderij aan het einde van de oprit. De boerderij verkeert in slechte staat, delen zijn verzaakt, her en der missen dakpannen en luiken, een stuk van het dak is afgedicht met zeil en aan de noordzijde is een luik dichtgetimmerd.

In het oosten van het plangebied staat een grote schuur. De schuur heeft een enkele stenen muur met een golfplaten dak. In het noordwesten is een nieuw woonhuis gerealiseerd, met een Scandinavische sfeer met houten muren, overstekende dakranden en een schuin pannendak. Direct ten zuiden van het nieuwe woonhuis is de tuin ingericht als een bescheiden boomgaard met gazon. Ten noorden van het nieuwe woonhuis is het terrein ingericht als gazon.

Het woonerf wordt aan de oost-, zuid- en westzijde begrensd door een houtsingel met verschillende soorten bomen en struiken. In de bomen zijn geen holtes aangetroffen.

Ten oosten van de oprijlaan is een grasveld aanwezig waar ten tijde van het onderzoek schapen stonden, als ook een boomgaard met jonge bomen. Ten westen van de oprijlaan ligt een grasland.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © OpenTopo, 2019.

Meer informatie met betrekking tot de aanwezige ecotopen en een foto-impressie van het plangebied is opgenomen in de rapportage van het soortgerichte onderzoek (Van der Hout, 2019).

2.2 Beschermde soorten

Hieronder worden beknopt de resultaten van het soortgericht onderzoek beschreven. De onderzoeksmethodes en een uitgebreide beschrijving van de resultaten staan in de rapportage van het soortgericht onderzoek beschreven (Van der Hout, 2019).

2.2.1 Gewone dwergvleermuis

In het plangebied is een zomerverblijfplaats en een paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aangetroffen. Beide functies bevinden zich op dezelfde locatie in de zuidgevel van de te slopen boerderij en behoren vermoedelijk tot hetzelfde dier. Er zijn gedurende het onderzoek geen aanwijzingen waargenomen van de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grote groepen vleermuizen. Van solitaire mannetjes gewone dwergvleermuizen is het wel bekend dat zij hun zomer- en/ of paarverblijfplaats kunnen gebruiken als winterverblijfplaats. Het is dan ook zeer aannemelijk dat dit individu de oude boerderij ook gebruikt als winterverblijfplaats.

2.2.2 Steenuil

In het plangebied is in verschillende bomen in en om het plangebied een steenuil al roepend waargenomen, als ook op de dakgoten aan de west-, oost- en zuidzijde van de boerderij. Daarnaast zijn braakballen aangetroffen langs de west-, oost- en zuidzijde van de boerderij. Er is bekend dat op Voorstondensestraat 16 een nest van een steenuil aanwezig is (bron: NDFF, STONE).

De plekken waar de steenuil is gezien, behoren allemaal tot de 'overige rustplaatsen'. In totaal werden tien overige rustplaatsen aangetroffen. Het plangebied maakt daarom ook deel uit van het leefgebied van de steenuil.

3. Ingreep

3.1 Omschrijving ingreep

De initiatiefnemer dhr. J. Wüstenhoff is van plan om de oude boerderij in het plangebied Voorstondensestraat 14 te Hall, te slopen.

Direct na afloop van het onderzoek heeft dhr. J. Wüstenhoff op 7 juli 2019 vier vleermuiskasten van het type Vivara Pro VK-WS-01² aangebracht. Twee daarvan zijn aangebracht op de schuur (op de westgevel op 4,5 m hoogte) en twee op de schuurwoning (op de westgevel op 6 m hoogte). Zowel de schuur als de schuurwoning blijven behouden.

De exacte planning van de sloop is nog niet bepaald; deze ligt in ieder geval buiten de kwetsbare perioden van de aangetroffen soorten en wordt verder in overleg met de ecooloog en naar aanleiding van de voorwaarden in de ontheffing vastgesteld.

² <http://vivarapro.nl/VK-WS-01-Vleermuizenkast>

4. Wettelijke bepalingen

4.1 Overtredingen Wet natuurbescherming

Door de sloop van de boerderij verdwijnen de functies zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats en winterverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis. Daarbij wordt mogelijk een gewone dwergvleermuis verstoord en/ of gedood. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van Artikel 3.5 lid 1, 2 en 4 van de Wet natuurbescherming.

Door de sloop van de boerderij verdwijnen drie overige rustplaatsen van de steenuil. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van Artikel 3.1, lid 2 van de Wet natuurbescherming.

Wanneer de sloop uitgevoerd wordt in de kwetsbare periode van steenuil (februari - juli) bestaat de kans dat de steenuil verstoord wordt. Dit kan leiden tot een overtreding van Artikel 3.1, lid 4 van de Wet natuurbescherming.

4.2 Voorwaarden voor een ontheffing

Conform artikel 3.3 lid 4 en artikel 3.8 lid 5 van de Wet natuurbescherming kan een ontheffing alleen worden verstrekt wanneer er is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden³:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing (zie alternatievenafweging §4.2.1)
- wanneer de ingreep valt onder een wettelijk belang (zie §Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.) en
- wanneer de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (zie §Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.).

4.2.1 Alternatievenafweging

Voor de ingreep bestaat geen andere bevredigende oplossing. Alternatieven zouden beschikbaar kunnen zijn voor wat betreft locatie, inrichting, werkwijze en periode. Hieronder wordt onderbouwd waarom deze alternatieven niet van toepassing zijn.

Locatie

Voor wat betreft de locatie van de ingreep is er geen alternatief; de sloop is gebonden aan de locatie van de boerderij, namelijk Voorstondensestraat 14 te Hall. Het overwegen van alternatieven ten aanzien van de locatie is dan ook niet mogelijk.

Inrichting

Ook voor wat betreft de toekomstige inrichting van het plangebied zijn er geen alternatieven. Het is, binnen redelijke grenzen, niet mogelijk de vervallen boerderij te handhaven zodat de zomer- en paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en de overige rustplaatsen van de steenuil behouden blijven. Een alternatieve

³ Zie de wettekst in <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-09-01#Hoofdstuk3>

inrichting van het plangebied waarbij deze verblijfplaats behouden blijft is, binnen redelijke grenzen, niet mogelijk, zie verder toelichting bij § **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Werkwijze

De sloop wordt uitgevoerd op een vleermuisvriendelijke wijze (zie §5.3 en 5.4.); een alternatieve werkwijze is derhalve niet overwogen.

Voor de zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis zijn reeds vervangende verblijfplaatsen in de vorm van 4 vleermuiskasten opgehangen in de directe omgeving van de te slopen boerderij. Deze kasten zijn tijdig opgehangen in verband met de gewenningstijd voor de vleermuizen. De kasten zijn op 7 juli 2019 opgehangen. De opgehangen kasten zijn van houtbeton gemaakt; dit materiaal is dermate duurzaam dat de kasten dienst kunnen doen als permanente vervangende verblijfplaatsen.

Planning

De tijdelijk vervangende zomer- en paarverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis zijn uiterlijk een halfjaar voor uitvoering van de sloop gerealiseerd. De sloop vindt plaats buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis. De start van de werkzaamheden vindt plaats ná 15 oktober 2019 maar voor 1 november 2019. Dit is net na de paarperiode, maar voor de winterperiode van de gewone dwergvleermuis en valt daarmee buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis. De sloop start daarmee ook buiten de kwetsbare periode van de steenuil. Een planning die meer rekening houdt met de functie van het plangebied als zomer-, paar- en winterverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en steenuil is ons niet bekend. Een alternatieve planning is derhalve niet overwogen. Zie ook §5.4.

4.2.2 Wettelijk belang

De Wet natuurbescherming hanteert een aantal wettelijke belangen waar een ingreep onder kan vallen. De belangen voor soorten van de Vogelrichtlijn verschillen van de belangen voor soorten van de Habitatrichtlijn. De onderstaande belangen zijn van toepassing op de sloop van de boerderij:

Belangen Vogelrichtlijn

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
4. ter bescherming van flora of fauna;

Belangen Habitatrichtlijn

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

Onderbouwing van het belang

De boerderij is verlaten en in de loop der tijd al zeer vervallen. Bij hevige stormen, die de laatste jaren steeds vaker voorkomen, waaien er dakpannen af en verzakt het dak steeds verder. Het is een kwestie van tijd tot het pand instort. Het is daardoor een gevaarlijk object op een bewoond perceel.

Zowel de bewoners van het perceel, bezoekers als aanwezige beschermde soorten lopen gevaar wanneer het pand in de huidige staat blijft staan.

Het is daarom in het belang van de openbare veiligheid en ter bescherming van beschermde fauna dat het pand gecontroleerd en zorgvuldig afgebroken wordt.

4.2.3 Gunstige staat van instandhouding

Vogelrichtlijn

Er bevinden zich tien overige rustplaatsen van steenuil binnen het plangebied. Met de sloop van de boerderij gaan er drie daarvan verloren. Mits rekening gehouden wordt met de kwetsbare periode van de steenuil en de sloop op aangepaste wijze wordt uitgevoerd, wordt het doden van de steenuil voorkomen en is er geen effect op de staat van instandhouding. Daarnaast moeten de drie overige rustplaatsen gecompenseerd worden.

Habitatrichtlijn

Het slopen van de boerderij zal een tijdelijk negatief effect op de lokale populatie gewone dwergvleermuis hebben, omdat een zomer- en paarverblijfplaats verdwijnt. Er zijn tijdig vervangende verblijfplaatsen aangeboden. Zodoende mag worden aangenomen dat ten aanzien van verblijfplaatsen de ingreep geen negatieve invloed heeft op de staat van instandhouding. Mits de sloop op aangepaste wijze wordt uitgevoerd en er rekening gehouden wordt met de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis wordt ook het doden van gewone dwergvleermuizen voorkomen en is er geen effect op de staat van instandhouding.

5. Mitigerende maatregelen

Negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de steenuil kunnen ontstaan doordat bij de sloop dieren verstoord, verwond en/ of gedood kunnen worden. Daarnaast wordt een zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en worden drie overige rustplaatsen van de steenuil vernietigd. Deze effecten leiden tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Hiervoor dient een ontheffing aangevraagd te worden.

In dit hoofdstuk is aangegeven welke maatregelen genomen worden om schade aan deze beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Hierbij worden de Kennisdocument van de betreffende soorten (BIJ12, 2017a en BIJ12, 2017b) gevolgd. Werken conform de eisen uit deze standaarden geeft een grote mate van zekerheid dat de mitigerende maatregelen van voldoende kwaliteit zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming zoveel mogelijk te voorkomen.

5.1 Alternatieve verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

5.1.1 Permanente verblijfplaatsen

- Direct na afloop van het onderzoek heeft dhr. J. Wüstenhoff op 7 juli 2019 vier vleermuiskasten van het type Vivara Pro VK-WS-01⁴ aangebracht. Twee daarvan zijn aangebracht op de schuur (op de westgevel op 4,5 m hoogte) en twee op de schuurwoning (op de zuidgevel op 6 m hoogte). Zowel de schuur als de schuurwoning blijven behouden.
- De kasten hangen op circa 30m (schuur) en 50m (schuurwoning) van de oorspronkelijke verblijfplaats, en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- De kasten zijn zo opgehangen dat deze verschillende microklimaten aanbieden (door het gebruik van twee clusters van kasten op verschillende hoogtes gehangen met verschillende expositie ten opzichte van de zon).
- De kasten hebben een locatie die vergelijkbaar is met, of van betere kwaliteit dan, de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 m hoogte), vrije aanvliegroute en duisternis (afscherming van verlichting). Daarnaast zijn de kasten vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren opgehangen.
- In het plangebied zijn geen andere territoria van gewone dwergvleermuizen aanwezig dus van concurrentie is geen sprake.
- Om ervoor te zorgen dat de vleermuizen voldoende tijd hebben om de nieuw aangeboden vleermuiskasten te ontdekken is rekening gehouden met een gewenningsperiode van minimaal drie maanden waarin de gewone dwergvleermuis actief is (april-oktober) en zes maanden voorafgaand aan het paarseizoen (dat loopt van augustus – september).
- Er zijn geen tijdelijke voorzieningen nodig omdat de nieuwe kasten direct beschikbaar zijn.

⁴ <http://vivarapro.nl/VK-WS-01-Vleermuizenkast>

5.2 Alternatieve overige rustplaatsen steenuil

Overwegingen

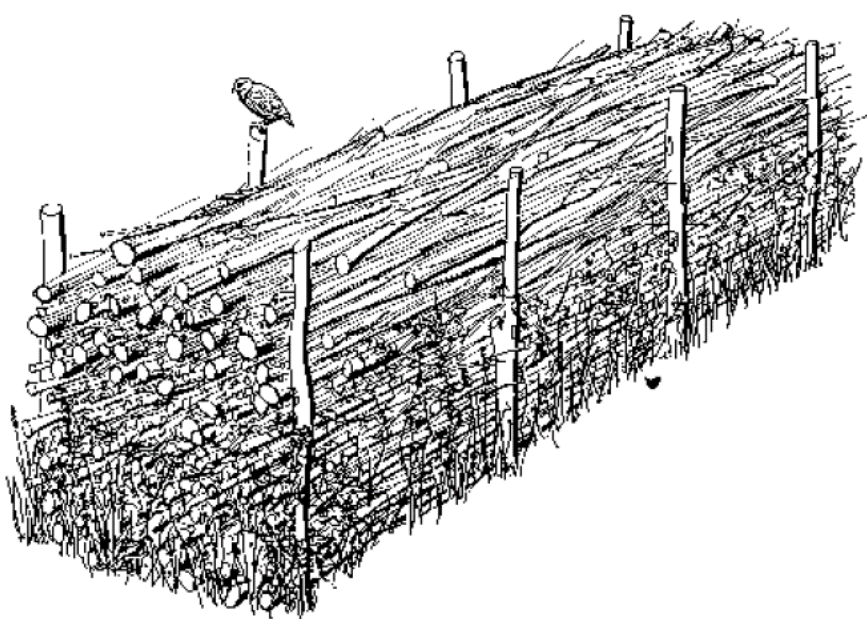
In het plangebied zijn al veel alternatieve overige rustplaatsen voor de steenuil aanwezig. Op korte afstand van de te slopen boerderij zijn fruitbomen met een stamdiameter van circa 20-30 cm aanwezig. Enkele daarvan worden al gebruikt als rustplaats door de steenuil. Ten zuiden van de boerderij is een jonge fruitboomgaard aangeplant en direct ten zuiden daarvan wordt een weide door schapen begraasd. De fruitbomen zijn op dit moment nog te jong om als rustplaats te fungeren, maar de bomen worden op termijn wel geschikt. Op dit moment zijn de houten afrasterpaaltjes om het perceel heen en langs de oprijlaan wel geschikt. Daarnaast zijn de dakgoten van de schuurwoning en de schuur ook geschikt als rustplaatsen.

Omdat er al een dusdanig ruime keus is aan alternatieve rustplaatsen voegt het niet veel toe om de drie rustplaatsen die verloren gaan in meervoud te compenseren. In plaats daarvan wordt het plangebied geoptimaliseerd als leefgebied voor de steenuil middels enkele alternatieve rustplaatsen en een takkenril.

Compensatie

Aan de oostgevel van de schuur en van de schuurwoning wordt een zitplankje geplaatst op een hoogte van minimaal 2m. Deze plankjes voorzien in rustplaatsen en uitkijkposten voor de steenuil. De plankjes dienen voor aanvang van het broedseizoen (februari t/m juli) aangebracht te worden.

Daarnaast wordt direct ten zuiden van de te slopen boerderij of ten oosten van de schuur, een takkenril met afrasterpaaltjes geplaatst, zoals afgebeeld op Figuur 2. De takkenril wordt geplaatst langs de bestaande houtwal en vervult meerdere functies. De houten afrasterpaaltjes kunnen fungeren als rustplaatsen en uitkijkposten voor de steenuil. Daarnaast fungeert de takkenril als schuilplaats voor kleine zoogdieren die als voedsel kunnen dienen voor de steenuil. De takkenril dient voor aanvang van het broedseizoen (februari t/m juli) aangebracht te worden.

Figuur 2. Takkenril met afrasterpaaltjes. Bron: Landschapsbeheer Nederland (heden: LandschappenNL), 2009

5.3 Aangepaste werkwijze sloop boerderij

5.3.1 Periode van ongeschikt maken

- De boerderij kan in twee perioden ongeschikt gemaakt worden als verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.
 - Wanneer de ontheffing snel verkregen wordt, kan dit uitgevoerd worden in de periode 15 oktober – 1 november 2019.
 - Wanneer de ontheffing na deze periode verkregen wordt, kan de boerderij ongeschikt gemaakt worden in de periode 1 april – 15 mei 2020.
- De boerderij kan ongeschikt gemaakt worden als overige rustplaats van de steenuil, namelijk in de periode 1 augustus 2019 – 31 januari 2020.

5.3.2 Werkwijze van ongeschikt maken

Gewone dwergvleermuis

- In de muren van de boerderij worden minimaal 5 dagen (met een avondtemperatuur van minimaal 10° Celsius) voorafgaand aan de sloop gaten gemaakt.
 - De muren worden over de volle breedte open gemaakt, of de hoeken van muren worden open gemaakt.
 - Indien dat niet kan, worden op aanwijzing van de ecooloog voldoende, en voldoende grote gaten op strategische plekken in de muren gemaakt.
 - Tevens worden de kozijnen deels tot helemaal opengemaakt.
 - Hierdoor ontstaat tocht die het microklimaat verstoort en wordt de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis ongeschikt.
- Na het ongeschikt maken, dient het gebouw minimaal drie dagen (met avondtemperaturen van meer dan 10 °C) ongemoeid te blijven, voordat de sloop wordt gestart. Dit is noodzakelijk om vleermuizen die zich toch nog onverhoopt ergens in het gebouw bevinden de kans te geven het gebouw te verlaten.
- Als tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden onmiddellijk worden stopgezet en moet een vleermuisdeskundige worden geraadpleegd over de manier waarop de werkzaamheden verder uitgevoerd kunnen worden met zo min mogelijk negatieve effecten voor de aangetroffen vleermuizen.

Steenuil

- Minimaal drie dagen voor de sloop worden alle dakpannen van de boerderij verwijderd. Hierdoor vormt het dak geen geschikte rustplaats meer voor de steenuil.
- Minimaal drie dagen voor de sloop worden de dakgoten en regenpijpen verwijderd. Hierdoor vormen zij eveneens geen geschikte rustplaats meer voor de steenuil.

- Indien gebruik van kunstmatige verlichting gedurende de uitvoering van de werkzaamheden noodzakelijk is, dient deze zoveel mogelijk beperkt te worden en gericht te worden op die plaatsen waar verlichting nodig is. Uitstraling van verlichting naar boven, naar water en naar de omgeving toe moet zoveel mogelijk voorkomen worden door gebruik te maken van armaturen die licht bundelen.
- Alle werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op de gewone dwergvleermuis en steenuil moeten aantoonbaar worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de betreffende soorten.
- Voordat de ingreep plaatsvindt dient een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Werkzaamheden mogen pas starten wanneer de ontheffing ontvangen is.

6. Bronnen

6.1 Soortgroepen

Zoogdieren

- BIJ12, 2017a. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur.
- Dietz, C., A. Kiefer, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. Alle soorten van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdierverseniging.
- www.zoogdierverseniging.nl

Vogels

- BIJ12, 2017b, Kennisdocument Steenuil, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- Parmentier, F. & A. van Paassen, 2009. Steenuil onder de pannen. Maatregelencatalogus ter verbetering van het leefgebied van de steenuil. Landschapsbeheer Nederland
- www.sovon.nl

6.2 Methoden, databanken, wetgeving

- www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen
- www.ndff-ecogrid.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.minez.nederlandsesoorten.nl/zoeken-naar-soort
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Wet natuurbescherming. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (21-04-2014)].

6.3 Project gerelateerde bronnen

- Hout, M. van der, 2019. Vleermuis- en broedvogelonderzoek Voorstondensestraat 14, Hall. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA18397-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.
- Omon, B., 2018. Ecologische inventarisatie Voorstondensestraat 14 Hall. BugelHajema, Assen.
- STONE

Bijlage 1. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,

- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgens artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere (nationale) soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:

- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
- zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Bijlage 2. Foto's vleermuiskasten

Figuur 3. Vleermuiskasten zoals geplaatst op de schuur. Foto: J. Wüstenhoff.

Figuur 4. Vleermuiskasten geplaatst op de schuurwoning. Foto: J. Wüstenhoff.